

Goas ferte mánná leat ruovttus? Dieđut váhnemiidda ja mánáidgárdebargiide.

Mánát geat leat mánáidgárddis ožžot dávjjibut infekšuvnnaid go eará mánát. Dábálaččat mearrida máná veadju dárbbaha go son leat ruovttus ovttá áigodaga, muhto muhtin dávddaid geažil sáhtta leat dárbbášlaš orrut ruovttus vuoi eastada njoammudávddaid njoammut earáide.

Foto: Colourbox.com

Nuorvu, čottabávččas ja bealljenávhllahat leat measta duppallit nu dábálaš mánáidgárdemánáiguin go buohtastahhte mánáiguin geat eai leat mánáidgárddis. Čoavje-/čoalleinfekšuvnnaid leat gitta golmma geardde nu dábálaččat mánáidgárdemánáin go muđui. Dasa lassin dávjá sáhttet leat njoammumat mánáidgárdde mánáid gaskkas nu go dihkiid, boalddaboahkut ja iešguđetlágan ihtaluvvamat.

Njoammumat mánáidgárddi mánáid gaskkas dáhpáhuvvet dábálaččat go mánát gusket nubbi nubbái, ja nu go maid áimmu mielde.

- [Eastadit njoammudávddaid njoammut mánáidgárddiin - buhtisdoallanráđit](#)
- [«Buorre biebmumánáidgárddis» – biebm- ja buhtisdoallanráđit](#) (Dearvvašvuodadirektoráhtta 2008 giha)

Goas mánná ii dárbbat leat ruovttus?

Go leat duodaštuvvon muhtin earkil dávddat de ii leat dárbu doalahit máná ruovttus. Sáhtta leat dan dihte go dávda lea juo njommon ovdal go dávda mearkat bohtet, dahje dan dihte go lea nu unnán njoammunvárta go mánná lea juo dearvvašnuvvan, dahje dan dihte go dilálašvuotta lea nu dábálaš dahje ii nu duodalaš ja dan dihte de ii leat dárbu doalahit máná ruovttus.

Ovdamearkat dákkár dávddaide leat dat viđat mánnábuozanvuotta (erythema infectiosum), bavssahávvi, spárttut ja giehta-juolge-njálbmedávda.

Goas galgá mánná leat ruovttus?

Vásáhusat čájehit ahte čavga njuolggadusat dan ektui ahte doalahit buohcci mánáid ruovttus, lea ahte dat lea unnán ávki njoammuma ektui. Sáhtta earret eará leat dan dihte go buozanvuodát leat juo njommon ovdal go dávda mearkat bohtet. Ankke berrejit mánát geat leat buohccit orrut ruovttus ovttá áigodaga vuoi hehte njoammuma eará mánáide.

Njoammudávdda geažil mearrida dávjá máná veadju dan ahte berre go mánná leat ruovttus. Go árvvoštallá máná veaju ferte álo bidjat vuodđun váhnemiid árvvoštallamiid. Váltonjuolggadussan berre leat dat ahte lea go mánná nohka dearvvaš, ja dat ahte nagoda go mánná leat mielde dábálaš doaimmain mánáidgárddis, ja dat ahte mánás ii berre leat báhkaliiki.

Leat mángga lágan buozanmasvuoda maid geažil sáhtta leat váttis diehtit goas mánná sáhtta fas vuolgit mánáidgárdái, omd. boalddaboahkuid geažil. Dákkár diliin ferte doavttir dahje váhnemat ieža veardidit sáhtta go mánná vuolgit mánáidgárdái.

Vuollelis leat čállon dat dábáleamos dávda mearkat ja dávddat mat mánáin sáhttet leat mánáidgárdde agis dahje nuoramus klássacehkiin mánáidskuvllas.

Báhkkalihkkít

Mánáid dábálaš temperaturvra sáhtta rievddadit. Eambo go 37,5 ° iddes ja 38 ° eahkes oaivvilduvvo leat alla temperaturvan. Mánát geain leat báhkkalihkkít berrejit vuosttažettiin iežaset dihte dollojuvvot ruovttus dassáži go eai leat šat báhkkalihkkít. Muhtin oktavuodain sáhtta leat dat sávahahti reaidun mii galgá suddjet dávda njoammumiid.

Luhčadávda ja gákkahat dahje ii gákkahat

Mánát geain lea luhčadávda sáhttet vuolgit mánáidgárdái guokte jándora mañnel go dávdamearkkat leat mannan badjel. Dát guoská maiddai mánáide geat geavahit lihpariid. Mánát geain dábálaččat lea njárbes earán eai dárbbat leat eret mánáidgárddis. Váhnemat fertejit mearridit/veardidit lea go mánás eahpelunddolaš luhčadávda.

Luhčadávdadilálašvuodain gos várohuvvo ahte mánái sáhtta lea njommon dat biepmu bokte (omd. jus lea leamaš olgoriikkas/mátkkis) de berre doavttir iskat máná ja berre maiddai iskojuvvot leat go eará mánát mánáidgárddis geain leat seamma dávdamearkkat.

- [Diaré](https://helsenorge.no) - helsenorge.no

Čalbmesejahas (konjunktivitt)

Ii leat vuoddu ávžžuhit mánáidgárdde mánáid doalahit ruovttus geain lea veahá čalbmesejahas. Jus mánás lea čalbmesejahas mas vel boahtá olu siedja de gal berre máná leat ruovttus dassáži go siejahas nohkka. Dan dihte vuoi ii njoammut dan eará mánáide. Jus mánás lea garra čalbmesejahat de lea dábálaččat dárbu váldet oktavuoda doaktáriin. Máná veadju maid mearrida ahte lea go dárbu dasa ahte máná beassá leat ruovttus dalle.

Máná ovddasteaddjit fertejit mearridit ahte galgá go máná geas leat čalbmesejahas dávdamearkkat doaktára lusa. Dábálaččat eai sáhte mánáidgárdebargit gáibidit ahte máná geas leat čalbmesejahas dávdamearkkat galget iskojuvvot dahje dálkkoduvvot ovdal go besset fas mánáidgárdái bohtit, muhto jus sii eahpidit de sáhttet ráđđádallat dán ovttas máná ovddasteddjiiguin. Jus dálkkodeapmi álggahuvvo de sáhtta máná vuolgit mánáidgárdái beivvi mañnel.

- [Čalbmesejahas dávdamearkkat](https://helsenorge.no) - helsenorge.no

Nuorvu

Nuorvu lea dat dábáleamos infekšuvdna mánáin. Máná sáhtta vuolgit mánáidgárdái go sus lea veadju dasa.

- [Nuorvo dávdamearkkat](https://www.helsenorge.no) - helsenorge.no

Influeansasullasaš dávdamearkkat

Mánna sáhtta vuolgit mánáidgárdái go mánás lea veadju dasa.

Influeansapandemija oktavuodas sáhtta leat áigeguovdilin doalahit máná guhkiid áigge ruovttus.

Gosahat ja eará vuoigŋahatbohcci dávdamearkkat

Jus mánás lea gosahat muhto eai leat báhkkaľihkket de sáhtta mánna vuolgit mánáidgárdái jus mánás lea veadju dasa. Jus lea guhkilmas dahje garra gosahat de berre doavttir iskat earret eará lea go mánás sainnahat.

- [Råd til publikum om antibiotikabruk](#) – go mánáin leat infekšuvnnat

Bealljenávhllahat

Mánna sáhtta vuolgit mánáidgárdái go mánás lea veadju dasa.

- [Råd til publikum om antibiotikabruk](#) – go lea bealljenávhllahat ja eará infekšuvnnat
- [Ørebetennelse](#) - helsenorge.no

Boalddaboahkku

Mánat geain leat boalddaboahkut sáhttet vuolgit mánáidgárdái go háviid leat goikan. Boalddaboahkut fertejit leat goikan ii ge berre leat vuolši boahkus mii sáhtta njoammudit daid viidáset. Árvvoštallama vuodđu ferte leat dat ahte ii leat šat varra ahte boalddaboahkut sáhttet njommot eará mánáide mánáidgárddis, dakko bokte go mánat omd. gusket nubbi nubbái, ja muđui maid áimmu/diŋggaid mielde.

- [Brennkopper](#) - helsenorge.no

Dihkit

Jus mánáin geat leat mánáidgárddis dahje skuvllas fuomášuvvojit dihkiid, de ii leat dárbu sáddet máná ruoktot. Mánna sáhtta joatkit mánáidgárddis dahje skuvllas leat nu go dábálaččat maŋjel go álgá dihkkedálkkodemiin.

- [Dihkit](#) – jearaldagat dihkit birra mánáidgárddis/skuvllas

Sainnahat

Go álgá dálkkodemiin árrat dávdamanus, de ii njoamo šat dávda vihtta beaivvi maŋjel álggahuvvon dálkkodeami, ja dan dihte berre mánna leat ruovttus dán

áigodagas. Go dálkkodemiin álgá maŋŋit dávdamanus de lea njoammun varra mearkkašahtti unnit, ja mánát sáhttet dan dihte mannat mánáidgárdái beavvi maŋŋel go lea álgán dálkkodemiin.

- [Kikhoste - helsenorge.no](https://www.helsenorge.no)

EHEC-infekšuvdna

Mánáin geain lea čájehuvvon ahte lea E-coli- infekšuvdna (EHEC) de galget sis leat vihtta negatiiva dárkkistangeahččaleami ovdal sáhttet fas mánáidgárdái vuolgit. Jus mánáid ruovttus lea muhtimis čájehuvvon EHEC-infekšuvdna de ii sáhte máná vuolgit mánáidgárdái ovdal go leat mánás váldon golbma negatiiva baikaiskosa.

- [E - coli – čoalleinfekšuvdna](#)

Dáskovihki

Mánát geat eai leat boahkuvvon dáskovihki vuostá ja geain lea sihkkaris diagnosa sáhttet vuolgit fas mánáidgárdái ovcci beavve maŋŋel bohtaneami. Jus buot eará mánát mánáidgárddis leat boahkuvvon, mearrida máná veadju goas máná fas sáhttá vuolgit mánáidgárdái.

Ruksesboahkut

Máná sáhttá vuolgit mánáidgárdái unnimus 5 beavvi maŋŋel ihtaleami. Jus máná lea boahkuvvon ruksesboahku vuostá lea unnán jáhkehahti ahte ihtaleapmi lea rubella.

Varicella (čáhceboahkku)

Máná sáhttá vuolgit mánáidgárdái go ihtaleapmi lea goikagoahtán.

Máđut (barnemark) / spolmark)

Máná sáhttá vuolgit mánáidgárdái maŋŋel go lea álgán dálkkodemiin.

Ribon

Máná sáhttá vuolgit mánáidgárdái beavvi maŋŋel go lea álgán dálkkodemiin.

Saŋaš

Máná sáhttá vuolgit mánáidgárdái beavvi maŋŋel go lea álgán dálkkodemiin.

Meningokokkadávda

Mánná sáhtta vuolgit mánáidgárdái go dávda lea mannan badjel. Mánás geas lea meningokokkadávda de berre maid rehkenastit ahte dávda sáhtta maid njommon su oarbiniidda ja sii de berrejit sin iežaset dihte leat moadde beavvi ruovttus geahču vuolde maŋnel go leat álgán dálkkodemiin.

- [Meningokokksykdom – \(veileder for helsepersonell\)](#) - for helsepersonell

Bárbodávda

Mánná sáhtta vuolgit mánáidgárdái áramusat njeallje beavvi maŋnel ihtaleami juos su veadju muđui lea buorre.

Norovirus-infekšuvdna

Njoammuvarra lea eanemus dalle go mánná vuovssada ja luhčču, ja mánná berre leat ruovttus dan áigodaga. Berre vuordit 48 diimmu maŋnelii go mánná heaitá luhččut ja vuovssadit ovdal go son vuolgá fas mánáidgárdái.

Eambo artihkkalat

Buorre giehtaráinnasvuolta unnida infekšovnnaid mánáidgárddis

[Giehtabassan ja oahpahas njoammuma birra mánáidgárddis ja mánáidskuvllas dahká mearkkašahti unnit vuoiŋŋahatbohceinfekšovnnaid ja luhčadávddaid.](#)

Dihkkedikšun

Dihkiid sáhtta caggat njoammumis dihkkeálcasiin, čohkumiin dahje ráhkemiin. Dábálaš vuoktabassan ii gotte dihkiid dahje dihkkemoniid.

Diehtujuohkinneavvu dihkiid birra maid geavaha skuvllain ja mánáidgárddiin.

Gihppagat ja váhnenreivvet dihkiid birra dárogillii ja eará gielaide.